

unicef
for every child

©UNICEF Thailand/2016/Preechapanich

สะพานเชื่อมโยง ไปสู่อนาคตอันสดใส:

โครงการจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น)
ในโรงเรียนเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

มหาวิทยาลัยมหิดล
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย

unicef
for every child

ยูนิเซฟ

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูนิเซฟ ปฏิบัติงานอยู่ใน 190 ประเทศ และเขตปกครองต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของเด็กและวัยรุ่นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ สุขภาพ โภชนาการ ระบบน้ำสะอาดและสุขาภิบาล การศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กชายหญิงทุกคน การคุ้มครองเด็กจากความรุนแรง การถูกทำร้าย และการถูกแสวงประโยชน์ และความเสี่ยงต่อการติดเชื่อเอชไอวี สำหรับการปฏิบัติงานด้านการศึกษาในประเทศไทย ยูนิเซฟประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจ เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อ 4 ให้เด็กหญิงชายทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมและมัธยมที่มีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก และมีประสิทธิภาพ รายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดูที่เว็บไซต์ www.unicef.or.th

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล มีกำเนิดจาก “โรงศิริราชพยาบาล” ด้วยพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นับแต่ทรงก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2431 ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามมหาวิทยาลัยว่า “มหาวิทยาลัยมหิดล” ในปี พ.ศ. 2512 อันเป็นพระนามของ “สมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์” ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นสถาบันที่มีขอบเขตการดำเนินงานกว้างขวางยิ่งขึ้น ได้มาตรฐานระดับโลก เปิดสอนหลักสูตรปริญญาเอกมากที่สุดในประเทศไทย

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย (RILCA) เป็นหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่าคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยมหิดล คณาจารย์และนักวิจัยของสถาบัน ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับสากล ในฐานะผู้ดำเนินการศึกษาวิจัยและอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ผ่านการทำงานวิจัยในพื้นที่ภาคสนาม การพัฒนาระบบเขียน การผลิตวรรณกรรมท้องถิ่น และการจัดการศึกษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดดูที่เว็บไซต์ www.lc.mahidol.ac.th/en/

บทนำ

ระบบการศึกษาไทยกึ่งเด็กจำนวนมากไว้เบื้องหลัง

สองทศวรรษที่ผ่านมา อัตราการเข้าถึงการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศไทยดูเหมือนจะดีขึ้นอย่างมาก เป็นเพราะรัฐบาลลงทุนมหาศาลด้านการศึกษา อย่างไรก็ตาม ความไม่เท่าเทียมและไม่ทั่วถึงยังคงปรากฏให้เห็นเด่นชัด เช่น เด็กด้อยโอกาสยังเข้าไม่ถึงระบบการศึกษา ทั้งคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ก็ยังคงแตกต่างกันตามพื้นที่ ภาษา และฐานะทางเศรษฐกิจทางครอบครัวของเด็ก¹ หากไม่ศึกษาสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำ และไม่แก้ปัญหาด้วยนโยบายที่อ้างอิงหลักฐานเชิงประจักษ์จากงานวิจัยแล้ว ประเทศไทยจะไม่ประสบความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและไม่บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศ

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอันเนื่องมาจากภาษา

ในประเทศไทย เด็กที่ไม่ได้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ต้องเผชิญปัญหาในการเรียนหลายประการ จึงเป็นกลุ่มพิเศษที่ต้องการความช่วยเหลือดูแลด้วยกลยุทธ์เฉพาะ โดยเฉพาะเด็กกลุ่มนี้มีโอกาสอยู่ในระบบโรงเรียนน้อยกว่าประชากรเด็กทั่วไป กล่าวคือ มีแนวโน้มออกกลางคันสูงกว่า และยังมีผลคะแนนสอบ O-NET ต่ำกว่าอีกด้วย ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องหาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากภาษา ให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคน มีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลวิจัยจากทั่วโลกสนับสนุนการสอนโดยใช้ภาษาแม่เป็นสื่อ

งานวิจัยและหลักฐานเชิงประจักษ์ในหลายประเทศชี้ชัดว่า เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อใช้ภาษาแม่ในการเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งพื้นฐานที่แข็งแกร่งจะเป็นทักษะในการเรียนภาษาและสาระการเรียนรู้อื่นได้อย่างดี ดังนั้นการกำหนดนโยบายภาษาและการศึกษาแห่งชาติโดยอ้างอิงหลักฐานดังกล่าว และส่งเสริมการจัดการศึกษาด้วยแนวทางพหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งเด็กในท้องถิ่นไม่ได้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ จะมีส่วนช่วยอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในประเทศไทย

ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตหลักฐานเชิงประจักษ์ของไทยที่รองรับแนวทางดังกล่าว และจัดทำแม่แบบสำหรับการดำเนินงานจัดการศึกษารูปแบบทวิ-พหุภาษา ยูนิเซฟร่วมกับสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล จึงออกแบบ พัฒนา ทดลองใช้ และประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรทวิ-พหุภาษาในโรงเรียนนำร่องในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเด็กใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในอันดับรั้งท้ายของประเทศ

ภาษาเป็นสะพานไปสู่การเรียนรู้ที่เท่าเทียมและทั่วถึง

การจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-ภาษามลายูถิ่น) ที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้ เป็นโครงการวิจัยปฏิบัติการที่เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 หรือกว่าทศวรรษแล้ว พิสูจน์ให้เห็นถึงประสิทธิผลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กในการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา โดยเปรียบเทียบผลการเรียนของเด็กในโรงเรียนนำร่องกับโรงเรียนคู่เทียบ โรงเรียนนำร่องจัดการศึกษาด้วยหลักสูตรที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นสื่อหลักในการเรียนการสอนชั้นปฐมวัยหรือปีแรก ๆ ของการเข้าเรียน และสอนภาษาไทยในฐานะภาษาใหม่หรือภาษาที่สองสำหรับเด็กไทยกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อเป็นพื้นฐานเชื่อมโยงไปสู่ความรู้ใหม่ด้านภาษา วัฒนธรรม และวิชาการ โดยเพิ่มสัดส่วนภาษาไทยมากขึ้นตามลำดับจนจบช่วงชั้นประถมศึกษา ส่วนโรงเรียนคู่เทียบจะจัดการศึกษา โดยใช้ “ภาษาไทยภาษาเดียว” ในการจัดการเรียนการสอน แล้วประเมินผลประจำปีเพื่อติดตามผลการเรียนของนักเรียนและทัศนคติของชุมชน

“ความสำเร็จสี่ประการ” ของการจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา

นักวิชาการชาวไทยที่ประเมินโครงการจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) มาตลอด 8 ปี พบว่า การจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษาโดยใช้ภาษามลายูถิ่นและภาษาไทยเป็นสื่อ ประสบผลสำเร็จหลายประการสรุปได้ดังนี้

- พัฒนาการภาษาไทยล่าช้า
- คะแนนเหนือกว่าทุกกลุ่มสาระ
- O-NET ประจักษ์แจ้งพัฒนา
- ชุมชนรักษาสันติและส่งเสริม

ความร่วมมือและภาคีเครือข่ายช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จ

การจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-ภาษามลายูถิ่น) ขับเคลื่อนโดยคณะกรรมการอำนวยการที่ได้รับคัดเลือกมาจากหลายภาคส่วน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ยูนิเซฟ กองทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ราชบัณฑิตยสภา เอสไอแอลอินเตอร์เนชันแนล ครูอาจารย์ในพื้นที่ ตลอดจนผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่น

1 สำนักงานสถิติแห่งชาติและยูนิเซฟ, 2559.

การยอมรับจากประชาคมโลก

มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับรางวัลนวัตกรรมด้านการรู้หนังสือ โดยองค์การยูเนสโก (UNESCO King Sejong Literacy Prize 2016) ประจำปี พ.ศ. 2559 แก่โครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้รับรางวัลนวัตกรรมเหวินฮุย ด้านการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพครู ประจำปี พ.ศ. 2560 จากองค์การยูเนสโก (UNESCO Wenhui (文暉) Award 2017) จากการฝึกอบรมและพัฒนาครูตามแนวทางพหุภาษาศึกษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแรกในภูมิภาคเอเชียที่มีการสอนและฝึกอบรมครูตามแนวทางพหุภาษา นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอความรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการด้วยรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การประชุมสหประชาชาติ งานประชุมวิชาการนานาชาติ และวารสารวิชาการ

ข้อเสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการควรใช้องค์ความรู้ที่ได้รับจากการจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-ภาษามลายูถิ่น) ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดย**บูรณาการ**แนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการศึกษาแห่งชาติ **พัฒนา**การจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่สูงทางภาคเหนือ **ต่อยอดขยายผล**การจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ในโรงเรียนเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ **ปรับใช้**สื่อการสอน “ภาษาไทยสำหรับเด็กไทยกลุ่มชาติพันธุ์” กับเด็กที่เป็นบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ และ**จัดระบบ**สรรหา พัฒนา และบรรจุแต่งตั้งครูกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อคืนถิ่นภูมิลำเนา

เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์อย่างไรบ้าง

การจัดการศึกษาแบบครอบคลุม (Inclusive Education) เล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินงานเพื่อมุ่งเป็น “โรงเรียนสำหรับเด็กทุกคน” โดยมีหลักคิดว่า โรงเรียนควรรองรับเด็กทุกคน ไม่กีดกันพื้นเพหรือสถานะ ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ หรือภาษา ทั้งนี้สถานศึกษาควรจัดให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของเด็กพร้อมทั้งจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการพิเศษของแต่ละคน ซึ่งความมุ่งมั่นในวิธีการนี้เป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติงานขององค์การยูนิเซฟ

ขณะที่ประเทศไทยกำลังเร่งขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาอยู่นี้ ผู้กำหนดนโยบายควรได้เห็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชื่อว่า “อะไรคือสิ่งที่มีประสิทธิภาพ” อะไรคือเครื่องมือที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เข้าถึงเด็กทุกคนอย่างทั่วถึงทุกระดับการศึกษา การจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่มีพื้นฐานจาก “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ” (best practices) ด้านการสอนยุคใหม่ ทั้งยังผ่านการประเมินโดยนักวิชาการชาวไทยและต่างประเทศ เอกสารฉบับนี้นำเสนอ “สาเหตุ” และ “วิธีการ” รวมถึงผลการศึกษาของโครงการ ตลอดจนข้อเสนอแนะต่อการศึกษาของประเทศไทย ทั้งนี้ “การถอดบทเรียน” จากการจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษานี้ ยังมีประโยชน์น่าสนใจหลายประการต่อนักการศึกษาในต่างประเทศอีกด้วย

โปรดพิจารณาและดำเนินการ

ในฐานะผู้แทนองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ข้าพเจ้ามั่นใจว่า งานที่เราได้ร่วมปฏิบัติกับภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วนในโครงการนี้ จักมีประโยชน์นานับประการต่อเด็กหลายพันคนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ และแม้กระนั้น เราก็กังขารรณาได้เห็นผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้นกับเด็กอีกจากพันเป็นหมื่น จากหมื่นเป็นแสนคน

การจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ได้จัดทำหลักสูตรปฐมวัยจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เหมาะสมกับเด็กไทยเชื้อสายมลายู ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ระบุในหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ และยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้สูงขึ้น มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลากำหนดให้มีการจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) เป็นกระบวนวิชาหนึ่งของหลักสูตรวิชาชีพครู อบรมนักศึกษาครูรุ่นใหม่หลายร้อยคน ให้รู้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบทวิ-พหุภาษา ผู้วางนโยบายจึงควรนำทรัพยากรที่มีคุณค่าเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอเรียกร้องให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย โปรดพิจารณาดำเนินการตามความเห็นสมควร เพื่อขยายผลนวัตกรรมนี้ ไปสู่โรงเรียนประถมศึกษาอื่นๆ ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีนักเรียนในโรงเรียนใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาหลัก รวมทั้งนำแนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานควบคู่กับภาษาไทย ไปสู่นักเรียนชาติพันธุ์ในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย

เด็กนักเรียนหลายพันคนยังคงรอความช่วยเหลือสนับสนุนจากเรา ให้ช่วยสร้างสะพานเชื่อมโยงไปสู่อนาคตอันสดใส ก่อนที่จะสายเกินไป

นายโรมัส ดาวิน

ผู้แทนองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

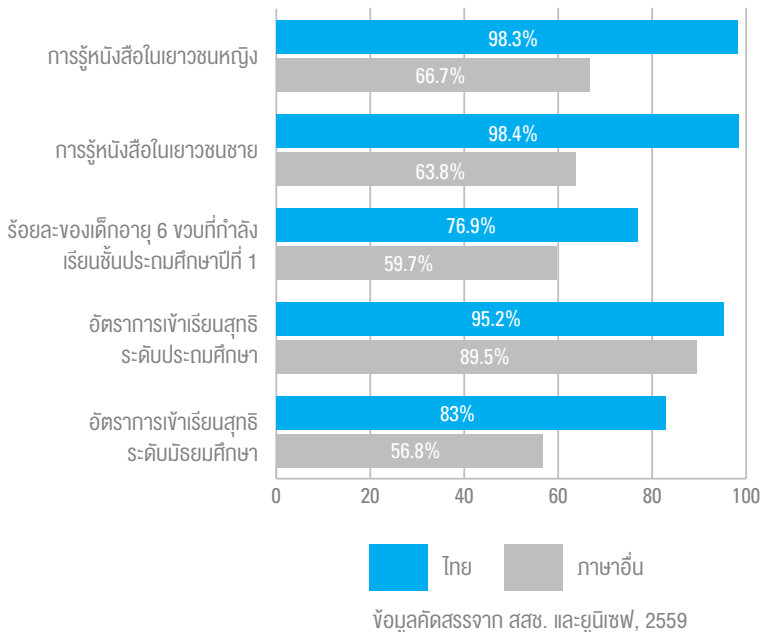
องค์การยูนิเซฟมุ่งมั่นปฏิบัติงานด้านสิทธิเด็กและความเสมอภาค จึงสนับสนุนการจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น)

โครงการทวิ-พหุภาษา ร่วมกับผู้นำชุมชน ครูอาจารย์ ประชาชนชาวบ้าน และศิลปินในท้องถิ่นกว่า 65 คน ผลิตสื่อวัสดุการศึกษามากกว่า 1,400 ชิ้นงาน ทั้งภาษามลายูถิ่นและภาษาไทย และจัดทำหลักสูตรประถมศึกษา ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ระบุในหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา ครู 145 คน และครูผู้ช่วย 13 คน ปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนการสอนนักเรียนในโครงการทวิ-พหุภาษา มาแล้วกว่า 2,500 คน ในโรงเรียนประถมศึกษาศึกษา 15 โรงเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ระดับดีเยี่ยม เป็นที่น่าพึงพอใจ

ช่องว่างทางภาษา = ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจำแนกตามภาษาของหัวหน้าครัวเรือน (ภาษาไทย หรือ ภาษาอื่น)

ประเทศไทยลงทุนงบประมาณมหาศาลให้กับพัฒนาระบบการศึกษา และประสบความสำเร็จในการผลักดันอัตราการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาได้เกือบร้อยละ 100 แต่เด็กจำนวนหนึ่งกลับไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

เด็กไทยเชื้อสายมลายูและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นพูดภาษาไทยได้น้อยหรือไม่ได้เลยเมื่อแรกเข้าเรียน การไปโรงเรียนจึงเป็นเสมือนการไปต่างประเทศ เพราะเด็กไม่เข้าใจสิ่งที่ครูพูด เด็กกลุ่มนี้จึงมีโอกาสดอกจากโรงเรียนกลางคันสูง และมีแนวโน้มเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาค่อนข้างต่ำ

สาเหตุสำคัญมาจากช่องว่างทางภาษาโดยพบว่าเด็กกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมากในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอนตามแนวทางการจัดการศึกษาแบบใช้ภาษาไทยเพียงอย่างเดียวจนครบ 8 ปี ยังอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ กระทรวงศึกษาธิการเร่งแก้ปัญหาโดยทดลองใช้แผนการสอนภาษาไทยหลายรูปแบบ แต่ก็ยังยืนยันไม่ได้ว่าสามารถพัฒนาทักษะได้จริงอย่างยั่งยืนจึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาช่องว่างทางภาษาดังกล่าว

เยาวชนในครอบครัวที่ใช้ภาษาอื่น อายุ 15-24 ปี ร้อยละ 35 เป็นผู้ไม่รู้หนังสือภาษาไทย (สสช. และยูนิเซฟ, 2559)

ความหวังใหม่

เมื่อปี พ.ศ. 2549 กระทรวงศึกษาธิการ องค์การยูนิเซฟประเทศไทย และสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกันจัดทำโครงการพัฒนาและทดลองใช้แนวทางจัดการศึกษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานในโรงเรียนเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีพื้นฐานมาจากงานวิจัยทางการศึกษาและแนวปฏิบัติที่ดีเลิศ (best practices) ในด้านการเรียนการสอนภาษาแรกและภาษาที่สองที่ได้รับการตรวจสอบรับรองในระดับนานาชาติ

ผลการวิจัยทั่วโลกยืนยันสอดคล้องกันว่าการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานมีประสิทธิภาพอย่างมาก รายงานผลการเรียนของเด็กที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ในสหรัฐอเมริกาจำนวน 8 ล้านคนชี้ว่ายิ่งส่งเสริมให้ใช้ภาษาแม่ของเด็กในโรงเรียนยาวนานเท่าไร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระยะยาวก็จะยิ่งดีมากขึ้นเท่านั้น ในสถานการณ์ส่วนใหญ่แนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้ภาษาอังกฤษภาษาเดียว หรือ English Submersion เป็นวิธีการที่ใช้ได้ผลน้อยอย่างยิ่งสำหรับเด็กกลุ่มนี้² ซึ่งยืนยันโดยผลการวิจัยที่ดำเนินการในอเมริกาใต้ ยุโรป แอฟริกา ออสเตรเลีย และเอเชีย

“เมื่อดูงานวิจัยเรื่องการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษาในรอบ 10-15 ปีที่ผ่านมาจะเห็นว่าผลการวิจัยที่สนับสนุนการสอนโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากแม้รับททางสังคมและภาษาจะต่างกันแต่มีผลสรุปเป็นแนวทางเดียวกัน ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายควรจะทราบข้อมูลชุดนี้... เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษาเหมาะสำหรับเด็กนักเรียนชาติพันธุ์.....”

ศาสตราจารย์จิม คัมมินส์ (Jim Cummins) มหาวิทยาลัยโตรอนโต ประเทศแคนาดา

2 Thomas and Collier, 1997; Kamenetz, 2016

© UNICEF Thailand/2016/Gratzer

ผลการวิจัยพื้นฐาน

ก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการทวิ-พหุภาษา มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ดำเนินวิจัยพื้นฐานเกี่ยวกับการสำรวจสถานการณ์การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปี 2549-2550)³ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้พูดภาษามลายูถิ่น 1,255 คนเกี่ยวกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ทักษะความสามารถ ความมั่นใจในการใช้ภาษาต่าง ๆ และทัศนคติความต้องการระบบเขียนภาษามลายูถิ่นอักษรไทย เพื่อใช้เป็นสื่อการศึกษาในโรงเรียน และในงานวิจัยเพื่อสำรวจการใช้ภาษาในสื่อท้องถิ่นใช้กลุ่มตัวอย่างอีก 387 คน เข้ารับการทดสอบอย่างง่ายเพื่อวัดความสามารถในการอ่านอักษรไทย อักษรยาวี และอักษรโรมัน

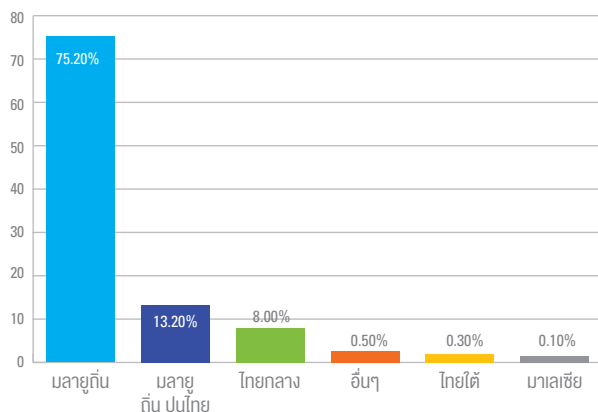
ร้อยละ 75 รายงานว่า ใช้ภาษามลายูถิ่นมากที่สุดในชีวิตประจำวัน เทียบกับร้อยละ 8 ที่ใช้ภาษาไทยมากที่สุด ร้อยละ 95 มีทักษะความสามารถและรู้สึกมั่นใจในการใช้ภาษามลายูถิ่นเทียบกับเพียงร้อยละ 45 ที่รู้สึกมั่นใจในการใช้ภาษาไทย สำหรับกลุ่มที่ทดสอบความสามารถด้านการอ่านพบว่า สามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยได้คล่องกว่าอักษรยาวีและอักษรโรมันแต่ร้อยละ 70 ไม่เข้าใจในข้อความภาษาไทยที่อ่าน

ร้อยละ 66 เห็นด้วยและต้องการให้ใช้ตัวอักษรไทยในการเรียนอ่านเขียนภาษามลายูถิ่นในโรงเรียน

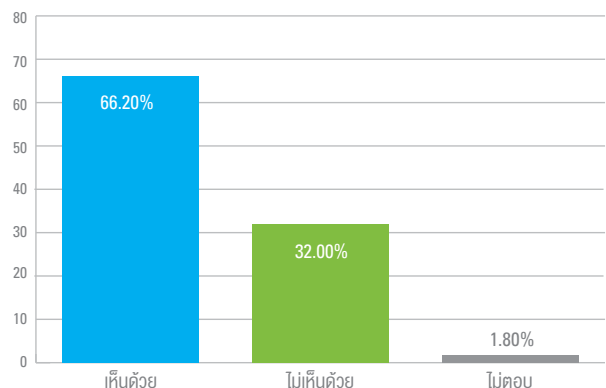
ข้อค้นพบที่สำคัญ

- จากกลุ่มตัวอย่างที่พูดภาษามลายูถิ่นในพื้นที่ชนบทที่สำรวจจำนวน 1,255 คนส่วนใหญ่ตอบว่าภาษาไทยสำคัญและต้องการให้บุตรหลานเรียนภาษาไทยให้เก่ง
- ในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐกว่า 700 โรงเรียนทั้งหมดหรือร้อยละ 100 พูดภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่เพียงไม่ถึง 150 โรงเรียนเท่านั้นที่มีนักเรียนพูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่เรียนร่วมด้วยซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่อยู่ในตัวเมือง
- นักเรียนที่พูดภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแม่ในโรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมาตลอดหลายสิบปีแม้ในช่วงเวลาที่ไม่เกิดเหตุการณ์ก็ตาม
- แนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้ภาษาไทยภาษาเดียวที่ใช้กันมานานกว่า 70 ปีไม่ประสบความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพการศึกษาภาคใต้ให้ได้มาตรฐานชาติ

ภาษาที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน

ความคิดเห็นต่อการเรียนและเขียนภาษามลายูถิ่นโดยใช้อักษรไทยในโรงเรียน

การเขียนภาษามลายูถิ่น

แผ่นภาพพยัญชนะภาษามลายูปัตตานี และพยัญชนะภาษาไทย โดยวงกลมตัวอักษรที่เหมือนกัน (Bururungrot, 2016)

คณะกรรมการดำเนินงานโครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) จัดประชุมร่วมกับนักวิชาการ ผู้นำศาสนา และครูอาจารย์ชาวไทยเชื้อสายมลายู เพื่อหารือเกี่ยวกับการจัดทำระบบตัวเขียนภาษามลายูถิ่นให้เป็นมาตรฐาน โดยมีตัวเลือกสามแนวทาง ได้แก่

- **อักษรไทย** พบเห็นได้ทั่วไปในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คำในภาษามลายูถิ่นมักเขียนด้วยอักษรไทย
- **อักษรยาวี** เป็นอักษรอาหรับที่ใช้เขียนภาษามลายูกลาง ส่วนใหญ่ใช้ในแวดวงการศึกษาอิสลาม คำในภาษามลายูถิ่นที่ใช้ในชีวิตประจำวันบางครั้งเขียนด้วยตัวอักษรยาวีไม่ได้
- **อักษรโรมัน** เป็นอักษรโรมันที่ใช้เขียนภาษามลายูกลางหรือภาษามลายูมาเลเซียแต่ครูและพ่อแม่ที่อ่านอักษรโรมันได้ต้องถึงคลองมากมายน้อยกว่าร้อยละ 20

จากการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างสองในสาม เห็นด้วยกับการให้บุตรหลานเรียนและเขียนภาษามลายูถิ่น โดยใช้อักษรไทยในโรงเรียนคณะกรรมการดำเนินงานโครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) พร้อมด้วยภาคีจึงได้ร่วมกันพัฒนาระบบตัวเขียนภาษามลายูถิ่นที่เป็นมาตรฐาน โดยใช้อักษรไทยและใช้เครื่องหมายกำกับตัวอักษรสำหรับหน่วยเสียงที่ไม่พบในภาษาไทยระบบนี้ช่วยให้ชาวไทยเชื้อสายมลายูสามารถเขียนคำที่ตนเองพูดสื่อสารได้ครบทุกคำ เพื่อความเชื่อมโยงไปสู่ภาษาไทยได้ง่ายยิ่งขึ้น

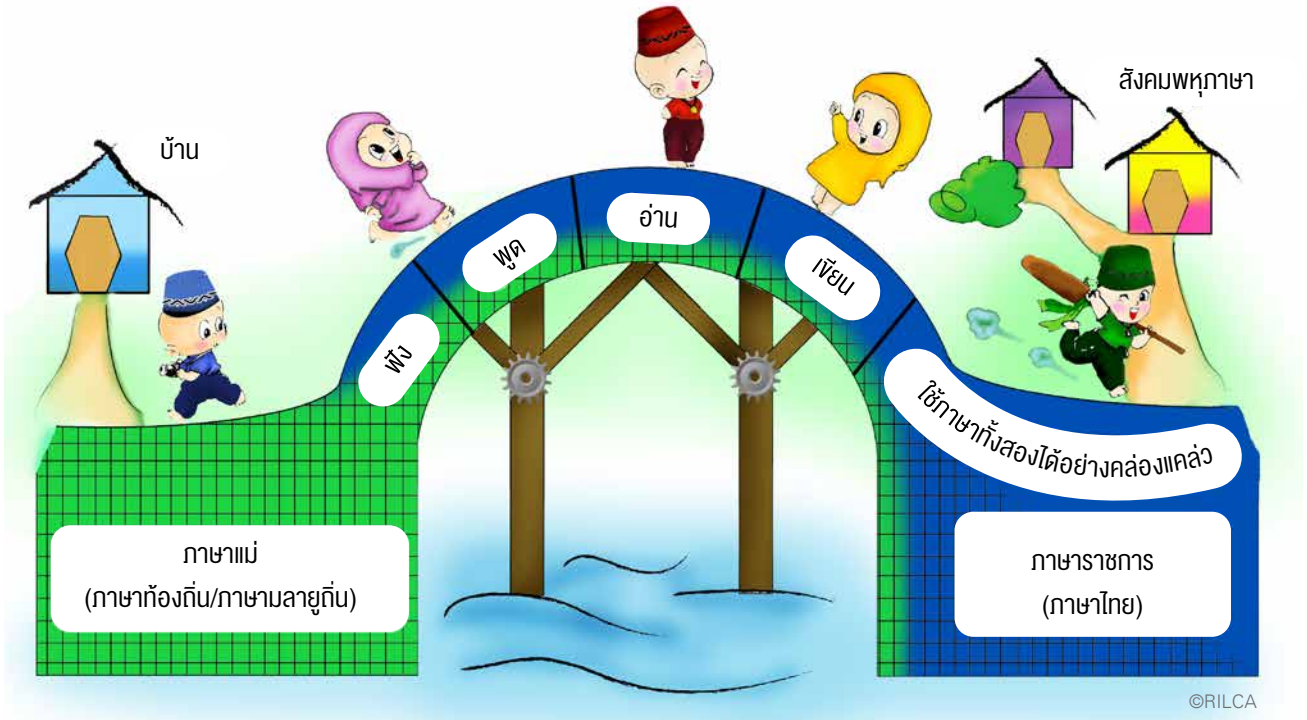
แผนภาพข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษามลายูปัตตานีจำนวน 22 หน่วยเสียง ปรากฏในภาษาไทย ดังนั้น เด็กที่เรียนในโครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) จะเรียนรู้พยัญชนะไทยกว่าครึ่งหนึ่งได้โดยใช้ภาษาแม่เป็นสื่อ

ราชบัณฑิตสภา หน่วยงานหลักที่กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้ภาษาของชาติได้รับรองและจัดพิมพ์คู่มือระบบการเขียนภาษามลายูปัตตานีอักษรไทยเมื่อปี พ.ศ. 2553

การเรียนการอ่านภาษามลายูปัตตานีในช่วงแรก ๆ จะใช้ระบบอักษรไทยแต่หนังสือบางเล่มจะมีทั้งอักษรไทยและอักษรยาวีควบคู่กัน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะเริ่มเรียนอักษรยาวีในรายวิชาเพิ่มเติม (มลายูศึกษา) ส่วนภาษามลายูมาเลเซียและอักษรโรมันจะเริ่มสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมสำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สะพานเชื่อมโยงจากภาษาท้องถิ่นสู่ภาษาไทย

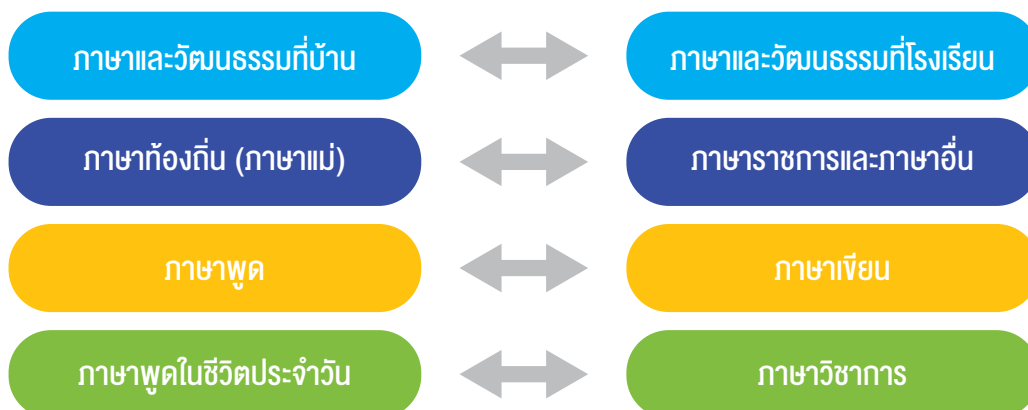
แนวคิดสะพานเชื่อมโยงทางภาษามีหลักการอย่างไร

การจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) เริ่มต้นด้วยภาษาแม่ กล่าวคือเด็กจะพัฒนาทักษะการฟังและพูดภาษาแม่ก่อน แล้วจึงเรียนรู้การอ่านและเขียนภาษาแม่ ส่วนภาษาไทยจะเริ่มตั้งแต่ภาคเรียนที่สองในชั้นอนุบาล 1 ตามลำดับขั้นตอนเดียวกันคือพัฒนาทักษะการฟังก่อนจึงจะฝึกพูด หลังจากนั้นเด็กจะถ่ายโอนทักษะการอ่านและเขียนภาษามลายูถิ่นไปสู่การอ่านและการเขียนภาษาไทย โดยใช้แบบเรียนเตรียมอ่านเขียนที่ผลิตขึ้นมาโดยเฉพาะ

ขั้นตอนการเรียนรู้ตามลำดับฟัง-พูด-อ่าน-เขียน เป็นไปตามลำดับธรรมชาติของการรับภาษาของมนุษย์ในการเรียนรู้และพัฒนาภาษาแม่ ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมากจากโรงเรียนส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่จังหวัด

ชายแดนภาคใต้ซึ่งครูมักจะเริ่มต้นด้วยการสอนเขียน โดยสั่งให้นักเรียนคัดตัวอักษร คำศัพท์ และลอกประโยคภาษาไทยก่อนที่เด็กจะเข้าใจภาษาพูดในภาษาไทยด้วยซ้ำ นี่เป็นเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไทยเชื้อสายมลายูชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กว่าครึ่งหนึ่งมีทักษะอ่านเขียนภาษาไทยต่ำกว่าเกณฑ์มาก เนื่องจากมีความเป็นไปได้น้อยมากที่เด็กจะสามารถอ่านและเขียนภาษาที่ตนเองพูดได้ยังไม่คล่องดีพอ

การจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ช่วยให้เด็กสามารถเชื่อมโยงภาษาวัฒนธรรมและประสบการณ์ชีวิตจากที่บ้านสู่การเรียนรู้ในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะเด็กมีพื้นฐานจาก “สิ่งที่รู้” สำหรับการเรียน “สิ่งที่ไม่รู้” เพิ่มเติมในโรงเรียน

การเชื่อมโยงด้วยการเรียนรู้จาก “สิ่งที่รู้” ไปสู่ “สิ่งที่ไม่รู้” ในโครงการทวิภาษาฯ (ข้อมูลจาก RILCA)

อ่านเขียนภาษามลายูถิ่น เกมการศึกษา จากภาพขนาดใหญ่ เอกสาร และคู่มือประกอบการเรียนการสอน ฯลฯ)

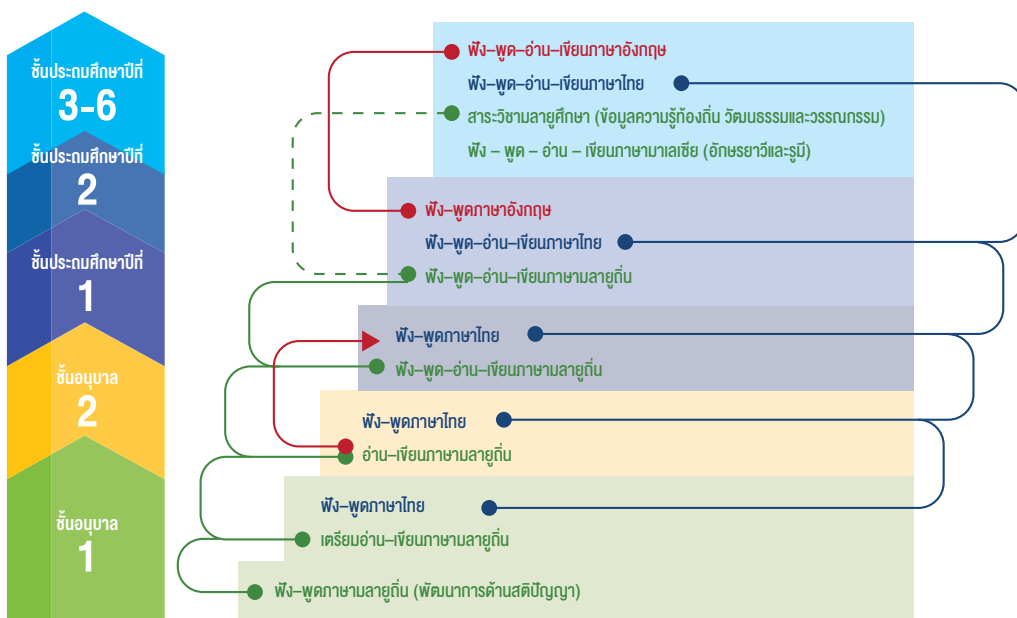
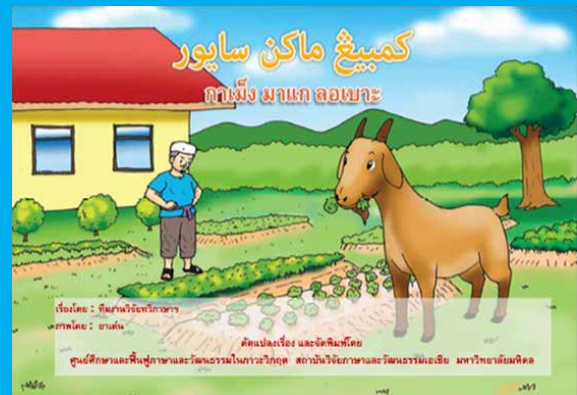
ครูผู้สอนในโครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาหลักสูตร และเข้ารับการอบรมในเรื่องหลักการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานรวมทั้งฝึกเทคนิคการสอน และการใช้สื่อการศึกษาเมื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ครูจะสังเกตพฤติกรรมตอบสนองต่อบทเรียนของเด็ก และบันทึกพฤติกรรมดังกล่าวเพื่อปรับปรุงสื่อให้สอดคล้องเหมาะสมต่อไปจึงส่งผลให้โครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) สามารถพัฒนาหลักสูตรระดับปฐมวัย และประถมศึกษาที่ต่อเนื่องและเข้มข้นทั้งยังพิสูจน์แล้วว่าเหมาะสมสำหรับการนำไปต่อยอดขยายผลสู่โรงเรียนอื่นต่อไป

การพัฒนาหลักสูตร และการฝึกอบรมครู

โครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ไม่ใช่การแปลหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นภาษามลายูถิ่นแต่เป็นการผลิตสื่อการสอนชุดใหม่ขึ้นโดยจัดทำให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กระทรวงศึกษาศึกษาธิการกำหนด

มีวิธีดำเนินงานอย่างไร?

จัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาหลักสูตรหลายสิบครั้ง แต่ละครั้งมีนักวิจัยนักดนตรีและศิลปินในท้องถิ่นกว่า 65 คนเข้าร่วมพร้อมกับครูในพื้นที่และนักภาษาศาสตร์ ช่วยกันผลิตสื่อการเรียนการสอนกว่า 1,400 ชุด (หนังสือเล่มยักษ์ หนังสือเล่มเล็ก แบบเรียน

หลักการขั้นบันไดในการรู้หนังสือและการเชื่อมโยงทักษะภาษาในโครงการทวิภาษาฯ (ดัดแปลงจาก RILCA)

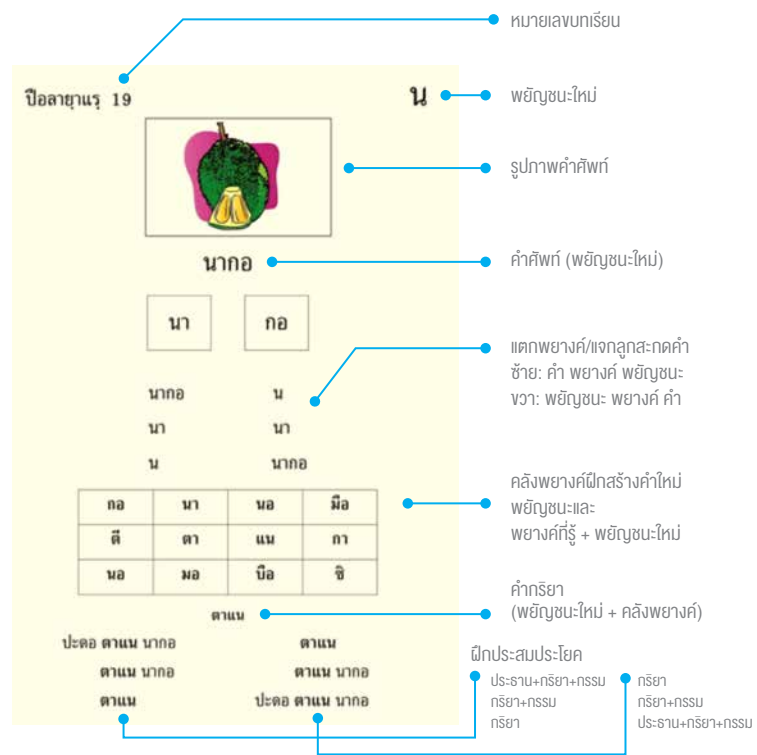

©RILCA

การพัฒนาทักษะ การอ่าน-เขียน ภาษาแม่

โครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ใช้กลวิธีการสอนแบบ “สองแนวทาง (Two track method)” สำหรับพัฒนาการด้านการอ่านเขียนภาษาท้องถิ่น ได้แก่ การอ่านเขียนที่เน้นความเข้าใจและการอ่านเขียนที่เน้นความถูกต้อง แนวทางแรกเป็นการปูพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์และกระตุ้นการนำเสนอความคิด แนวทางที่สองเน้นความถูกต้องเพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาในระดับเสียง คำ และประโยค โดยแบ่งชั่วโมงเรียนและสอนควบคู่กัน กล่าวคือ ระหว่างกิจกรรมการเขียนอย่างสร้างสรรค์ ครูจะไม่มี การชี้ข้อผิดพลาดด้านภาษาโดยทันทีเพื่อไม่ให้เด็กอายนั่นทอนความมั่นใจ และหยุดยั้งกระบวนการคิดจินตนาการ จนไม่กล้าคิดกล้าแสดงออกในที่สุด

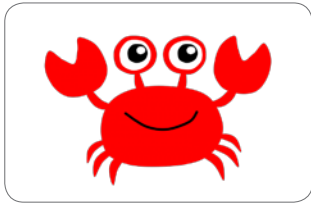
นอกจากนี้ โครงการฯ ยังใช้กลวิธีการสอนด้วย “กระบวนการบนลงล่าง (top-down)” ส่วน “กระบวนการล่างขึ้นบน (bottom-up)” ผ่านสื่อและกลวิธีประกอบการเรียนการสอนหลายรูปแบบ “หนังสือเล่มยักษ์” ใช้ควบคู่กับกลวิธีการสอนแบบการอ่านร่วมกัน ให้นักเรียนทั้งชั้นมีส่วนร่วมในการอ่านไปพร้อมกันกับครูผู้สอน โดยไม่ต้องกังวลว่านักเรียนจะรู้จักตัวอักษรครบทุกตัวหรือไม่กลวิธีการสอน “เรื่องจากประสบการณ์” โดยสร้างกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำร่วมกัน (เช่นกิจกรรมกลางแจ้ง) และช่วยกันเล่าสิ่งที่ได้ทำพร้อมทั้งบอกความรู้สึก ครูเป็นผู้ชี้แจงคำพูดและเขียนเรื่องที่เด็กช่วยกันเล่า ให้เด็กเข้าใจและเห็นว่าความคิดหรือเรื่องราวของตนเองสามารถถ่ายทอดเป็นตัวหนังสือได้ กระตุ้นให้เด็กเขียนเรื่องราวของตนเองแล้วเล่าให้เพื่อนในชั้นฟังส่วน “กระบวนการล่างขึ้นบน” ใช้สอนบทเรียนด้วยแบบเรียนเตรียมอ่าน-เขียนเพื่อฝึกให้เด็กรู้ว่าเสียงและตัวอักษรมีความสัมพันธ์กัน รู้จักประสมอักษรเป็นคำและประสมคำเป็นประโยค และฝึกเขียนอักษรและคำโดยใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ใช้ดินสอเขียนบนกระดาษ ใช้นิ้ววาดบนอากาศ ฟันทราย และบนหลังเพื่อน

“เวลาว่างเด็ก ๆ มักจะวิ่งไปหยิบหนังสือมาอ่านเองเขาสนใจอ่านหนังสือกันมากค่ะ”

อัสสะ: บินสุหลง, ครูผู้ประสานงานโครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น)

การสอนภาษาไทย สำหรับเด็กไทยกลุ่มชาติพันธุ์

ปู

ปู่

หนังสือ ตีวิติ และแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนเพื่อการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติมีอยู่มากมายในปัจจุบัน แต่สื่อวัสดุที่ออกแบบสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยเองกลับไม่มีอยู่เลย ทั้ง ๆ ที่เด็กกลุ่มนี้มีปัญหาในการเรียนภาษาไทยหลายประการเช่นเดียวกันกับชาวต่างชาติ

โครงการจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) จึงพัฒนาหลักสูตร “ภาษาไทยสำหรับเด็กไทยกลุ่มชาติพันธุ์ หรือ ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง” ขึ้น ด้วยหลักการกลวิธีการเรียนรู้และรับเอาภาษา ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ โดยเด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่ของชั้นอนุบาล 2 และประถมศึกษาปีที่ 1 พัฒนาทักษะการฟัง ภาษาไทยใช้วิธีการตอบสนองคำสั่งด้วยการปฏิบัติ (Total Physical Response หรือ TPR) เพื่อเรียนรู้คำศัพท์ภาษาไทยกว่า 900 คำ ควบคู่ไปกับการปูพื้นฐานไวยากรณ์ภาษาไทยจากการฟังเรื่องเล่าสั้น ๆ แล้วแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่องที่ได้ฟัง

นอกจากนี้ เด็กนักเรียนยังได้เรียนรู้การฟังแยกแยะเสียงในภาษาไทยที่ผู้พูดภาษามลายูถิ่นมักมีปัญหาในการออกเสียง คำในภาษาไทยจะมีความหมาย (และการสะกด) แตกต่างกันออกไปตามเสียงวรรณยุกต์ 5 เสียง แต่ภาษามลายูถิ่นไม่มีการผันเสียงวรรณยุกต์ ดังนั้นโครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) จึงใช้กิจกรรมพิเศษเพื่อฝึกเด็กให้สามารถฟังแยกแยะเสียงวรรณยุกต์ในคำต่าง ๆ ได้ โดยใช้หลักการเปรียบเทียบทางภาษา และรูปภาพประกอบความหมาย เช่น “ปู-ปู่” เป็นต้น

แบบเรียนอ่าน-เขียนแบบเชื่อมโยงภาษามลายูถิ่น-ภาษาไทย 15 บทแรกเน้นสอนพยัญชนะและสระที่มีหน่วยเสียงเหมือนกันทั้งสองภาษาบทที่ 16-60 จึงค่อยเริ่มสอนพยัญชนะภาษาไทยตัวใหม่ ซึ่งเป็นไปตามหลักการ “เชื่อมโยงด้วยการเรียนรู้จากสิ่งที่รู้ไปสู่สิ่งที่ไม่รู้”

ข้อมูลสำคัญ

การสอนภาษาไทยโครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น)

โครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ใช้ภาษาแม่เป็นพื้นฐานในการเชื่อมโยงไปสู่การเรียนการสอนภาษาไทยในปีแรก ๆ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ในชั้นเรียนจะใช้ภาษาแม่เป็นหลักจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จึงเริ่มใช้ภาษาไทยเป็นสื่อหลักในการจัดการเรียนการสอน

โครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) เสริมสร้างสังคมสันติสุขสมานอันดี

โครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการสื่อสารมีปฏิสัมพันธ์ โดยราบรื่นไม่ขัดแย้งกับทั้งวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมประจำชาติ

โครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) กับ “โรงเรียนสองภาษา”

“โรงเรียนสองภาษา” ของกระทรวงศึกษาธิการ อนุโลมให้ครูพูดภาษามลายูถิ่นกับเด็กอนุบาล 1 และ 2 แต่ไม่มีการสอนอ่านเขียนภาษาแม่ ซึ่งเป็นคนละโครงการกับการจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษาดังนั้นการถอดบทเรียนจากโครงการนี้อาจช่วยพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาของ “โรงเรียนสองภาษา” ให้ดียิ่งขึ้นได้

กลวิธีการสอนภาษาไทยสำหรับเด็กไทยกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาไทย

ชั้นอนุบาล 1-2	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2
<ul style="list-style-type: none"> วิธีการตอบสนองความเข้าใจด้วยการทำท่าหรือการปฏิบัติ (Total Physical Response หรือ TPR) <ul style="list-style-type: none"> TPR-Body การสอนคำศัพท์ที่เป็นคำกริยาแสดงอาการต่าง ๆ โดยใช้คำสั่งที่เกี่ยวเนื่องกับการเคลื่อนไหวของร่างกาย TPR-Object การสอนคำศัพท์โดยใช้คำสั่งที่เกี่ยวเนื่องกับสิ่งของ TPR-Picture การสอนคำศัพท์โดยใช้รูปภาพเป็นสื่อ TPR-Story การสอนคำศัพท์ระดับประโยคโดยใช้การเล่าเรื่องและแสดงบทบาทตามเนื้อเรื่องที่เล่า (รวบรวมคำศัพท์ภาษาไทยทั้งสิ้น 900 คำ) ประโยคคำถามในภาษาไทย ได้แก่ คำถามตอบรับ-ปฏิเสธ คำถาม “อะไร” และ “ใคร” (อ. 2) 	<ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมแยกแยะเสียง (เรียนรู้การฟังแยกแยะเสียงในอักษรการใช้คู่เทียบเสียง (minimal pairs) บัตรภาพ และกิจกรรม) การเล่าเรื่องผลิต (เป็นการเล่าเรื่องตามที่กำหนด โดยเล่าทีละคนให้เกี่ยวข้องเป็นเรื่องเดียวกัน) ฉากภาพวัฒนธรรม เป็นการตั้งคำถาม (พูดโต้ตอบเกี่ยวกับบุคคล วัตถุสิ่งของ กิจกรรม) เล่าเรื่องตามลำดับภาพ (ใช้บัตรภาพเล่าเรื่องตามลำดับแล้วตามตอบตามเรื่องที่เล่า) เรื่องเล่าภาษาไทย (ฟังเรื่องเล่า แสดงบทบาทสมมติ ถาปตอบคำถาม) การสนทนาภาษาไทยง่าย ๆ (พูดสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามสังคมได้อย่างเหมาะสม)

ผลการดำเนินโครงการ: “ความสำเร็จ” สู่ประการ

พัฒนาการภาษาไทยล้าหน้า แม้ว่านักเรียนโครงการทวิ-พหุภาษาใช้เวลาเรียนรู้ภาษาไทยในชั้นเรียนน้อยกว่านักเรียนคู่เทียบ และเริ่มต้นเรียนรู้ด้วยการฟังพูดก่อนการอ่านเขียน แต่ผลการทดสอบในชั้น ป.1 กลับพบว่านักเรียนทวิ-พหุภาษามีทักษะการเขียนในระดับคำ และประโยคสูงกว่านักเรียนคู่เทียบอย่างมีนัยสำคัญ ถึง 2 เท่าและผลการทดสอบเขียนเรียงความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาศึกษาปีที่ 3 นักเรียนทวิ-พหุภาษา มีทักษะการใช้คำและการสื่อความหมายสูงกว่าคู่เทียบทุกด้าน โดยเฉพาะการใช้คำยากและหลากหลาย โดยจำนวนคำที่ใช้โดยเฉลี่ย 104 คำ สูงกว่านักเรียนคู่เทียบที่ทำได้เพียง 52 คำ

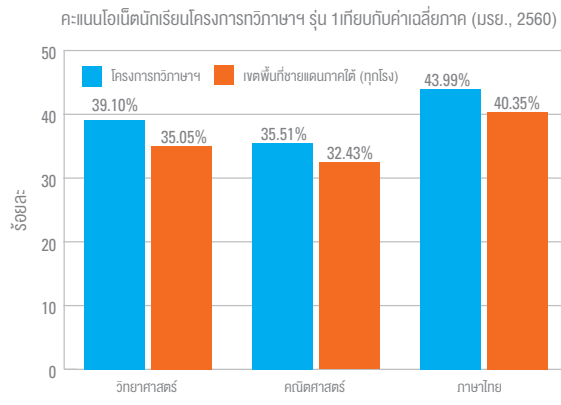
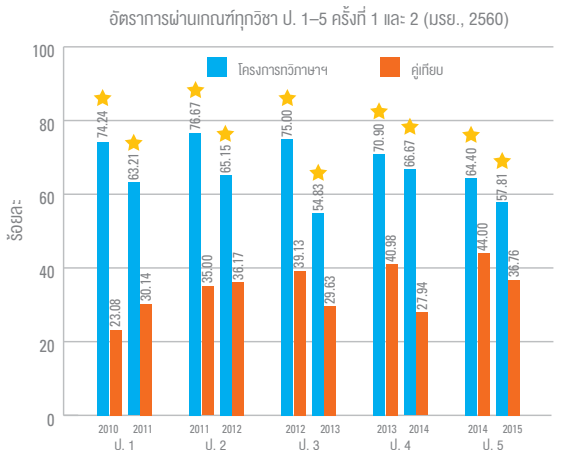
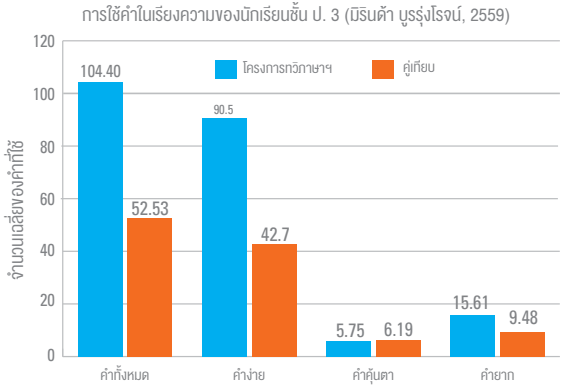
คะแนนเหนือกว่าทุกกลุ่มสาระ นักเรียนโครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ร้อยละ 72.5 สอบผ่านเกณฑ์การศึกษาขั้นพื้นฐานรายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และทักษะการอ่านสูงกว่าโรงเรียนคู่เทียบ ซึ่งได้คะแนนเพียงร้อยละ 44.5 อย่างมีนัยสำคัญทุกระดับชั้น (กำกับด้วยดาวสีเหลือง)

O-NET ประจักษ์แจ้งพัฒนา นักเรียนทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำคะแนนการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน หรือ O-NET รายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของโรงเรียนเขตพื้นที่ชายแดนภาคใต้

หมายเหตุ: ครอบคลุมทุกโรงเรียนซึ่งมีผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ในเขตเมืองอยู่ด้วย ไม่ใช่โรงเรียนคู่เทียบอย่างเดียว

ชุมชนรักษาสันับสนุนและส่งเสริม จากการสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครองกว่า 200 คนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เมื่อปี พ.ศ. 2553 และในปี พ.ศ. 2558 พบว่ามีการตอบรับโครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ในระดับมากประโยชน์สำคัญที่ส่วนใหญ่ระบุ ได้แก่ “การอ่านเขียนภาษาไทยเก่งขึ้น” และ “มั่นใจมากขึ้น”

“โครงการทวิ-พหุภาษา จะทำให้นักเรียนมีภาวะน่าจะเป็นของการสอบผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยที่ผลคะแนนสอบจะไม่ลดลงอีกเลย”
 ดร. สตีเฟน วอลเตอร์ (Dr. Stephen Walter) สถาบันบัณฑิตวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (สหรัฐอเมริกา)

เสียงตอบรับจากชุมชน

“ลูกชายคนโตเรียนอยู่ชั้น ป. 5 ยังอ่านภาษาไทยไม่ออกตั้งหลายคำ ลูกชายคนรองอยู่แค่ชั้น ป. 1 โครงการทวิภาษาฯ แต่อ่านได้คล่องแล้ว ตอนนี้น้องก็เลยเป็นคนสอนพี่ชายเขาอ่านหนังสือค่ะ”

นางไสววรรณแหะฮะยี, ผู้ปกครอง

“ลูกสาวผมอ่านเขียนได้แล้ว ตัดนิสัยอ่านหนังสือไม่ยอมวาง และเขียนเองคนเดียวก็ได้ด้วย”

วิชยาเงาะ, ผู้ปกครอง

“เด็กเรียนรู้ได้เร็วขึ้นจริง ๆ”
แวมบีเนาะวาเลาะ, ครูอนุบาล 1

“แต่เดิม ครูไม่ได้สอนจริงจัง จะเน้นให้เด็กคิดลายมือเป็นหลัก เขียนเรื่องอย่างสร้างสรรค์ไม่ได้ แต่เด็กโครงการทวิภาษาฯ ทำได้ เด็กตั้งใจตอบได้ดีมาก แย่งกันตอบคำถามจนครูฟังไม่ทัน ยอมรับว่าเหนื่อยแต่ก็ชื่นใจ”

ต่วนเยาะ-นิสะนี, ครูอนุบาล 2

เสียงจากนศ. ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมรย.

“ทวิ-พหุภาษาศึกษา เป็นการเปิดโอกาสสำหรับเด็กที่พูดภาษามลายูถิ่น ตอนเด็ก ๆ เราเคยสงสัยว่าทำไมเพื่อน ๆ ไม่ชอบโรงเรียน เขาก็บอกเราว่าเขาไม่เข้าใจภาษาไทย”
ซาकिनะห์ แวอรัง

“นักเรียนเรียนได้เร็วขึ้นจริง ๆ เพราะครูสอนโดยใช้ภาษามลายูถิ่น ซึ่งเป็นภาษาแม่ของเด็ก ๆ ก็เลยเข้าใจและตอบได้กับครูได้เร็วขึ้น”
อลิสา มะฮัน

การฝึกอบบรมครูรุ่นใหม่

เมื่อพ.ศ. 2556 มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมมือกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (มรย.) สถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและมีศักยภาพในการผลิตครูที่ใหญ่ที่สุดในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสหภาพยุโรปในการผลิตและพัฒนาครู รวมทั้งการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทวิ-พหุภาษา ซึ่งเป็นโครงการแรกในภูมิภาคเอเชีย โดยกำหนดรายวิชาต่าง ๆ ทั้งในหลักสูตรระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาชั้นเพิ่มเติมสำหรับนักศึกษา มรย. รวมทั้งจัดทำหลักสูตรฝึกอบบรมสำหรับครูและผู้บริหารประจำการโดยมีโครงการจัดตั้งศูนย์ทวิ-พหุภาษาศึกษา (MLE Center) ทำหน้าที่เป็นศูนย์วิทยทรัพยากรสำหรับครูทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนต่างๆทั่วประเทศ

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2557 เป็นต้นมานักศึกษามรย. ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนโครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) มาแล้วกว่า 100 คนในปีการศึกษา 2559 มีนักศึกษาจำนวนมากถึง 169 คนยื่นคำร้องขอเข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทวิ-พหุภาษาศึกษาที่เปิดรับเพียง 30 คนส่วนบัณฑิตครูที่สำเร็จการศึกษาก็ได้นำเทคนิคการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบทวิ-พหุภาษาไปขยายผลต่อในโรงเรียนของรัฐที่ไม่ได้จัดการศึกษาทวิ-พหุภาษารวมทั้งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอีกด้วย

การยอมรับจากนานาชาติ

©RILCA

มีการนำเสนอความรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) บนเวทีต่าง ๆ มากมาย อาทิ การประชุมสหประชาชาติ งานประชุมวิชาการนานาชาติ ทั้งยังมีการตีพิมพ์บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในวารสารวิชาการชั้นนำฉบับต่าง ๆ กระทรวงการต่างประเทศ

ได้นำคณะทูตานุทูตและผู้นำต่างประเทศหลายคณะ รวมทั้งคณะผู้แทนองค์การความร่วมมืออิสลาม (OIC) เข้าเยี่ยมชมโรงเรียนในโครงการ ตลอดจนคณะศึกษาดูงานจากกลุ่มประเทศอาเซียนเดินทางเข้าเยี่ยมชมเป็นประจำ

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสผลิตรายการสารคดีนำเสนอเรื่องราวโครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ทำให้ผู้ชมชาวไทยหลายล้านคนมีโอกาสร่วมชมห้องเรียนในโครงการฯ ทั้งยังมีการตีพิมพ์บทความนำเสนอข่าวโครงการลงในสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น บางกอกโพสต์ เดอะเนชั่น ไทยรัฐ และมติชน รวมทั้ง เดอะการ์เดียน (สหราชอาณาจักร)

โครงการทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ได้รับการคัดเลือกให้เป็น “ผลงานวิจัยเด่นกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา” โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) รางวัล “ผลงานประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมดีเด่น” โดยสภาวิจัยแห่งชาติ รางวัล “นวัตกรรมการรู้หนังสือในกษัตริย์เซจง” โดยองค์การยูเนสโก (UNESCO King Sejong Literacy Prize) ประจำปี 2559 และรางวัล “นวัตกรรมการพัฒนาศักยภาพครูเหวินฮุย (UNESCO Wenhui (文晖) Award for Educational Innovation)” โดยองค์การยูเนสโก ประจำปี 2560

© UNICEF Thailand/2016/Preechapanich

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

ขณะที่ประเทศไทยกำลังเร่งขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาอยู่นี้ ผู้วางนโยบายควรได้เห็นหลักฐานเชิงประจักษ์จากผลการวิจัยที่ชี้ว่า “อะไรคือสิ่งที่มีประสิทธิภาพ (what works)” อะไรคือเครื่องมือที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เด็กทุกคนเข้าถึงเนื้อหาการศึกษาอย่างทั่วถึงทุกระดับการจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) เป็นนวัตกรรมการศึกษาใหม่ที่มีพื้นฐานจาก “แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practices)” ด้านการสอนยุคใหม่และผ่านการประเมินโดยนักวิชาการชาวไทยและต่างประเทศ โดยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อการศึกษาไทยหลายประการ พอสรุปได้ดังนี้

Integrating บูรณาการแนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานให้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการศึกษาแห่งชาติในด้านหลักสูตรการพัฒนาครูและการวัดและประเมินผล

Developing พัฒนาโครงการจัดการศึกษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานสำหรับเด็กไทย กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงโดยเฉพาะเขตพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ โดยอาศัยการถอดบทเรียนที่ได้รับจากโครงการนี้

Expanding ต่อยอดขยายผลโครงการจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ในโรงเรียนเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเป็นหลักสูตรที่ปรับเหมาะสมแล้ว มีสื่อการเรียนการสอนพร้อมใช้ และแนวทางในการพัฒนาครูที่ตรวจสอบประสิทธิภาพเรียบร้อยพร้อมให้นำไปต่อยอดขยายผลแบบเต็มรูปแบบ

Adapting ปรับใช้สื่อการสอน “ภาษาไทยสำหรับเด็กไทยกลุ่มชาติพันธุ์” ของโครงการฯ กับเด็กที่เป็นบุตรหลานแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับจัดการเรียนการสอนทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ที่จัดให้โดยรัฐและเอกชนในประเทศไทย

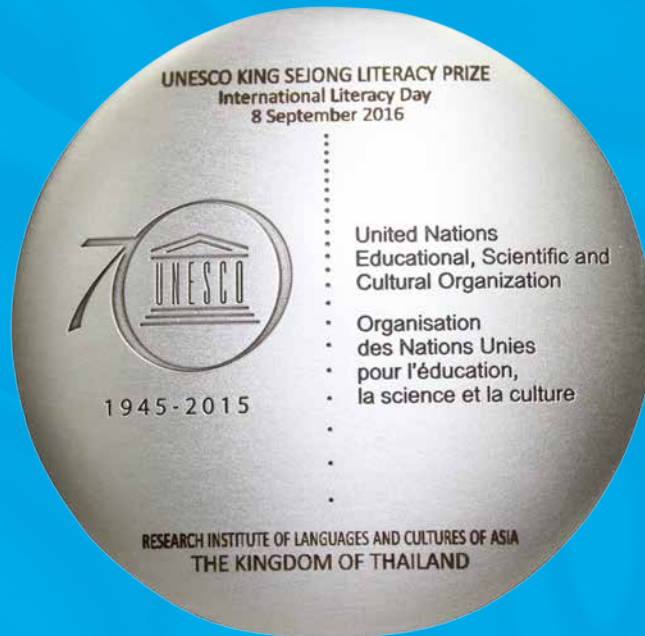
Setting up จัดระบบสรรหา ฝึกอบรม พัฒนา และบรรจุแต่งตั้งครูกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อคืนถิ่นภูมิลำเนา รองรับโครงการจัดการศึกษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน รวมทั้งแก้ปัญหาอัตราการย้ายออกของครูในพื้นที่ชนบทห่างไกล

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
เป้าหมายที่ 4
ตัวชี้วัดเป้าประสงค์ที่ 4.5.2
“ร้อยละของนักเรียนระดับ
ประถมศึกษาที่มีภาษาแรก
[ภาษาแม่]
หรือภาษาที่บ้าน
เป็นภาษาที่ใช้
ในการเรียนการสอน”

“โครงการจัดการศึกษาแบบทวิ-พหุภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการทั่วโลก ตั้งอยู่บนพื้นฐานงานวิจัยทางการศึกษาศาสตร์ใหม่ และวิทยาการทางสมองปลูกฝังเด็กให้เป็นคนที่มีความมั่นใจในตนเอง ผู้รักการอ่านหนังสือ เตรียมความพร้อมให้เด็กก้าวสู่ประชาคมอาเซียนส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหา สอนให้รู้จักเคารพเชื่อฟังผู้นำท้องถิ่นและรัฐบาล และจะช่วยให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อ 4 ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงควรเข้ามาสนับสนุน และต่อยอดขยายผลโครงการที่ประสบความสำเร็จเช่นนี้”

รองศาสตราจารย์ ดร. โคทม อารียา
สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

นวัตกรรมการรู้หนังสือ เป็นรางวัลยูเนสโกที่สนับสนุนโดย
รัฐบาลเกาหลีเพื่อรำลึกถึงพระเจ้าเซจง ซึ่งเป็นผู้สร้างระบบเขียนภาษาเกาหลี

มอบแก่ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
ณ สำนักงานใหญ่องค์การยูเนสโก กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส
ให้ไว้ ณ วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2559

เพื่อประกาศเกียรติคุณนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จของ
โครงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่นและภาษาไทยเป็นสื่อ: กรณีการจัดการศึกษาแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น)
ในโรงเรียนเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อมูลติดต่อ

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย
19 ถนนพระอาทิตย์
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
10200

โทรศัพท์: +66 2 356 9499
โทรสาร: +66 2 281 6032
อีเมล: thailandao@unicef.org

Facebook: facebook.com/unicefthailand
Twitter: twitter.com/unicef_thailand
IG: @UNICEF_Thailand
LINE: UNICEF Thailand
Youtube: youtube.com/unicefthailand
Website: www.unicef.or.th

เพื่อการบริจาค
โทรศัพท์: +66 2 356 9299
โทรสาร: +66 2 356 9229
อีเมล: psfribangkok@unicef.org